Epalla-Marzo
7
Egubaztena-Miercoles

Bilbao, 1934

Euzkadi

ARPIDE-SANEURRIJA

...bao'kua... ...	6,00	irko.	iru ile
Bilbao'atazkua	7,50	"	"
Idazki-Itunmena	62,00	"	urtez
Atzarrijetakuak	100,00	"	"

Beldayen itunduba

XXII urtia ‖ Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17, 1.° ‖ 234 Idazkutxa ‖ 17.810 Urrutizkiña ‖ 6.629 zenbakija

Egunekua

Aquino'tar Toma

Gauŕ, Aquino'taŕ Toma deunaren eguna da, ikaslien jaya.

Eta jai au dala-ta, Bizkai'ko Euzko-Ikasle-Batza'k, be, bere egiŧaraba geŕteu dau.

Gauŕ goxeko amaŕetan, Bilbao'ko Jon deunaren txadonara elduko dira, ta jaupa abestuba entzun.

Amaiketan, Zabalbide'ko pelota - lekurantz zuzenduko dira, an ixango diran pelota-buŕukeak ikusten.

Pelotearen atzetik, ezpatadantzea be ixango da, baŧa euŕesku-dantzeak be.

Gero, baŕiz, danbolin-soñuban, guraŕe dantza egiŧia.

Ordu bat eta erdijan, oturuntza edeŕa. Gure baseŕiŧaŕak, janaldi oneri, "blanketa" esango leuskijue, baseŕiŧik urtenaldi batzuk egin ixan daben "modernuak", "banketa" esango leuskijue baña.

Oturuntzea, "blanketa" edo "banquete" au, Jauregizaŕ'en jatetxian ixango da.

Ordu bat eta erdiŧik sei ta erdiraŕte, jan-edanian jaŕaŧu legikie, biŧaŕte oŕetan egiŧarau-bidez beste biaŕkunetarako deirik eztauke-ta.

Sei ta erdijak ots dagijeneko baña, "Filarmónica" aretuan auŕkiŧu biaŕko dira, Mantzeztoki aretan antzeztuko daben "Manu-Soro" antzezkixun baŕegaŕija ikusteko.

"Manu-Soro,,'ren egilia, Biaŕ'taŕ Nikola idazle aŕtezija da, ta onek, bere adimenak soŕtu eban "Manu-Soro" ikusten juango yakela, esan dautse.

Bizkai'ko Euzko-Ikasle - Batza'rentzat, egun au, egun aundija da.

Eta enparauko ikasle gustijentzat be olantxe ixango dala uste dogu, Aquino'taŕ Toma kistaŕ ikasle gustijen donia da-ta.

卐 卐 卐

Bizkai'ko Euzko-Ikasle-Batza ez-eze, Madrid'kua be igiŧu da, ta ikaslien jaya ospatuteko egiŧaraba geŕteu be bai.

Madrid'en bixi diran euzko-ikasliak be, euren egiŧarabako lenengo leŕuan, uri aretako Iñaki deunaren txadonan ixango daben jaupa abestuba iragaŕten dabe.

Jaupa-osterako, ostiko-jolasa geŕteu dabe; ordu bat eta eŕdirako, baŕiz, oturuntza edeŕa.

Aŕatsaldeko seiretan itzaldi bat ixango dabe. Itz egingo daben eletarija, Uŕutia'taŕ L. ixango da.

Eletari onek erabiliko daun geya, baŕiz, "Idaztijak" eta "Ikaslia" ixango dira.

Azerija lakirijora

Zoŕotza'ko uri-zañak, igande goxaldian, olotegijen batetik lexarantz joyan ainka biko azeri zaŕ bat lakirijoratu eben.

Ainka biko azeri zaŕ oŕi, Balboa'taŕ Imanol deritxo, ta bixi-leku aŕturik barik, gauŕ emen eta bijaŕ an, jabe bako txakur aren antzian, batera ta bestera ibili dabilana ei-da.

Zoŕotza'ko uri-zañak ikusi ebenian, zoŕo aundija bizkaŕ-ganian ebala ikusi eben, olo-zoŕo aztunaz zamatuta.

Uri-zañak diran zuŕez, zoŕo-baŕuban zer eguan ikusi egin biaŕ ebela-ta, zoŕuari mustuŕa azkatu eutsenian, bost olo zoŕo-baŕuban idoro ebezan.

Bost oluetatik bat, iduna bijoŕtuta, enparauko laurak, bixi-bixirik.

¡A tamala! Uri-zañak olo-zoŕo aren jabe egin ziran unetik asi zan azeri gaxuaren zoritxaŕa.

Bere azerikeri gustijak bide zirala gau osuan ixil-mixilka nekez zoŕoratu ebazan olo gustijetatik arinduta imiñi eben, baŧa lexa-zuloratuten zanaz batera goxaltzeko ustez iduna bijoŕtu eutsan olo iŀatik be.

Eta negaŕgaŕijagua dana, olo-istaŕak jan ez-eze, usañik be aŕtuko ez eban lekura eruan eben: Laŕinaga'ko espetxera.

Azerija, dan zuŕa ta dan azerija dala, be, oinguan jausi da, ta Zoŕotza'ko uri-zañak azerikeriz bide-ertzeratu dautsen lakirijuan jausi be. ¡Gaxua...!

¿Euzkeraz ikastia gatxa?

Atzo, Deusto'ko lekeide-etxeko lekaide gaste bat ikusi neban.

Euzkeraz aguŕtu neban, eta euzkeraz erantzun eustan.

Nungua zan iŧandu neutsan; Nabaŕa'kua zala erantzun eustan, Sanguesa-ingurukua, eŕibeŕakua.

—Darabilzun euzkera txukun oŕi, ¿gurasuakin ikasija dozu?—nik baŕiro be.

—Ez; berton ikasija dot—arek ostera be

—¿Urte asko dira emendik zabiltzala ala?—nik.

—Iru urte bakaŕik—arek.

—Irakasle jayuak ixango zebazan oŕatiño—baŕiro be nik.

—Euzkel-eleztija bakaŕik—ostera be arek

—¿Eta oŕen edeŕto ikasi?—ondiño be nik.

—Dakiŧan gustija—ostera be arek.

—Aguŕ, ba, adizkide—azkenian nik.

—Aguŕ, ba; baña ¿nor zara gero zeu?—berak.

Eta nik nor nintzan esan neutsanian, ene Josu'ren Nekaldiko lekaide begikua, Bilbao'ko Eŕibera-ziaŕ estaldu yatan.

Bakaŕik geratu nintzanian, ene kolkorako esan nebana, auxe ixan zan: ¿euzkeraz ikastia gatxa?

URIBIŦAŔTE'TAŔ IBON.

ARDANDEGIJA...

Euzkotarron Ondamendija

Ardandegijak egiŧen dauskuzan kaltiak andijak dira; baña alan da gustiz be, bata-gaŧik dala, bestia-gaŧik dala, beti gagoz bertan baŕuban saŕtuta.

Eguna elduko yaku guri kikilduta geratuko garana bertan egonen - egonaz eta edanen-edanaz.

—Gixonak egoteko eginda ez al'dagoz ardandegijak?—esaten dogu.

—Bai, ori egija da. Baña, beti upelian suŕa saŕtuta geure gogo ta osasunaren kalterako? ¡Ez! Gixonak ardaua edan egin biaŕ dau, ori iñok eztausku galazoten, baña, bere garayan eta biaŕ danian bakaŕik.

—Nun saŕtuko gaŧuzak, ba, eguraldi txaŕa egiŧen daunian, ardandegijan ixan ezik?

—Ori be, egija da. Baña, eztaukagu geure Batzoki edeŕa bertan egoteko? Zegaŧik ain zaletasun andija ardangelarako ta Batzoki'rako ija bapez?

Eguraldi ona egiŧen daunian be, geyagotan egoten gara gu ardangelan mendi ta bidietan ziaŕ baño.

Lagun maŧiak: noz aŕte jaŕaŧuko dogu onelan?

Ardandegirako ainbesteko zaletasuna ixanik; uste dogu itxaron leŧekela gugan Euzkadi'ren azkatasuna loŕtuteko ta geyago dana, azkatasun oneri eutsiŧeko?

Itxi leŧekela uste dogu geyagoko barik geure abeŕi maŧia dan lako gauza edeŕ bat geure biuŕi edo bisijuak alderdi batera jauŕti ezin doguzanon eskubetan? ¡Ezin leŧeke!

Ori olan dalarik, zegaŧik eztoguz isten ardangelak alderdi batian eta mendi-zaletasun geyago ixan?

Ziuŕ-ziuŕ nago idazki au irakuŕten daun batek baño geyagok esango daula: —Ze aŕayo dakaŕ beronek; ezta, bera ardandegijan iñoiz saŕtuko ezpa'litz be, ¡geure beste edan be, egiŧen dau gero!

—Bai, egi andija da ori. Oŕetxegaŧik idazten dodaz neure leŕo txiro onek, ondo baño obeto ezagututen dodalako edarijak zelako kaltia egiŧen dauskun, bai, geure goguan eta bai, geure gorputzetan be.

Onan ba, izpaŕingi baten ikusi ezkero zelakua dan gure bixikeria, ixan leiteke lotsatu edo beintzat geyago arduratutia, ta orixe da neure ustia.

Lengo baten nenguan "Luŕ-Goŕi" azkaŕak "Amayur" asterokuan idatzi ebana irakuŕten eta iñuan:

"Eŕi bat da Bizkaya'n 4.000 baño zer edo zertxu geyago biztanle edo abitante dauzana eta ardauen zerga edo kontribuziño utsetan Udal-Etxiari ordainduten dau tsozana 60.000 lauŕleko uŕtian; 0,15 lauŕleko zergia "litro" bakotxeko ta urteten dau 400.000 lauŕlekon ardaua eŕi oŕtan urtian saŕtzen dana. Bakotxari 22 ogeŕleko inguru yoyako, ta au, ¡ardautan bakaŕik! Kendu emakumiak eztabelako edaten eta umiak gitxiago edaten dabelako ta ikusi oŕtxe zenbat diru ondatuten daben uri oŕtako gixonak. ¡Ikaratuteko beste! ¡Ta, gero, gosia dagola esaten dabe!"

Ba'dakixue zein dan uri ori ene irakuŕle? ¡Au negaŕgaŕija! Ikaratu egiŧen naz esaten be, baña, esan egin biaŕ: geure Lekeitio maŧia; ta gixon oŕek geu lekeŧiaŕok.

Ta—zoritxaŕez—beste uri askotan be, auxe berau jasotenda.

Izpaŕingijan au irakuŕtian, ez ete-gara lotsatuko? Zer esango dabe enparauko notin edo personak gugaŧik?...

Idazten nagon tokijan be, negaŕguria ya toit, Euzkadi geure abeŕi maŧiaz zer ixango dan azkenerako oldoztu edo pentsauta.

Ia, ba, lagun maŧiak; mendirako zaletasuna geŧu daigun eta ardandegirako gitxiŧu. Gatxa, oso gatxa ixango yaku lenengotarako baña, geldi-geldi...

Ondo edeŕto ekijan bai, eŕi ontako baŕi bertso onek jaŕi ebazanak:

> Asi "Tala"-puntatik
> "Eskolape,raño"
> ezta auŕkitzen besterik
> tabernia baño.
> ¿Nor ezta moskoŕtuko
> ainbat tabernakin?
> Baŧa, islako akeŕa
> edaten ba'leki.

Ez ete-dogu ixango biaŕ dan lako adoria bertso oŕek jaŕi ebazanari geuk atsindu edo boŕauko doguzala geure gixontasunaz esateko?

Bai, euzkotaŕak. Sasoya da edo alcoholismo oŕen eta gure aŕtian orma andi bat jasotia, ta aŕpegira esan dayogun:

"Euzkadi'n kalte andijak egin dozuz, baña, gauŕ ondo baño obeto ezagututen zaitugu bere semiok ¡geuk! eta goŕotauten zaitugu goŕotorik andijenaz zegaŧik ze, lenengotan guk uste ixan aŕen gure naigabe ta neke gustijak aztu eragiŧen dauskuzuzala itxaŕtu gara ta ikusi dogu guzuŕa dala.

¿Zuk zer egiŧen dozu sendijak zatitu, gaxotegi edo ospitalak, iŀeŕi edo kanposantuak, espetxiak edo kartzelak euzkotaŕez bete-bete egin baño beste?

Zure kalte-egiterik ezta geyagorik ezagutuko gure Abeŕijan.

Ua bai, baña, uŕun eta goŕotau zaŧezela beste eŕi gustijak be, bakaŕtasunian il zaŧezan."

TXIPAŔA.

Lekeitio'tik.

Deunen bixitza

Akino'tar Toma Deuna

Akino'taŕ Toma, gizartean yakitunik andienetarikoak, Eleiza'ren erdian eguzki antzera argi egiten dau. Akino'taŕ kondeen seme argi, ospetsu au, Napoles'en jayo zan, 1225'ko epaŀan. Bere ume aroko baŕi gitxi dakigu, baña bai, txiki-txikitatik, Andra Miren'ganako maitasun andia agertu ebala. Bein luŕean ingitxo bat aurkitu eban. Iñudeak kendu gura izan eutson, baña umeak gaŕazi baten ekin, eta biurtu beaŕean aurkitu zan. Amak zelanbait eskuratzea lortu ebanean, ingi atan "Agur Miren" idatzita egoala oartu eban eta umeak bakeŕik ez eben izan agoan sartuta iruntsi arte. Bost urtedun zala Montecasino'ko beneditaŕen lekarera ikasketak egiteko bialdu eben. Mutikotxoari asiera ona emoteko buru auste andirik ez eben izan, berez etoŕen, zur eta lera oneko ta. Jakingura utsa eta buru argikoa zanez, Jaungoikua ondo ezagutzeko gogo bizia agertu eban, eta bere irakasleai saŕitan itanduten eutsen: "Jaungoikua nor da?" Baña erantzunak ez eben asetzen eta geyago jakingureaz aldentzen zan. Lekaretxe artan uste danez amalau urterarte egon zan, eta otoi ea jakintza ain maite zituan gastetxoa, bere gurasoak, lekaideon onuz, Napoles'ko Ikastetxe Nagusian sartu eben. Gurasoen asmoa nonbait, euren semea jantzan galenduta, Montecasino'ko Buru kintzan galenduta, Montecasino'ko Buru egitea zan. An baña Domekaŕen lekaŕetxe bat aurtemin irasi eben, eta ikasleak, domekataŕei agertzen eutsen zaletasunak bere biotzean arekanako, begikotasuna sustraitu eben. Eta euren soñeko zuria janzteko gurari bizia, emeretzi urte inguru zituala asetu eban. Bere aita Landulpa ordurako ilda egoan, baña bere ama agindugure ta gogoŕ xamaŕak, luŕera geyegi makurtuta, egozan neba-aŕebak lagunduta, guda gogoŕa egin eutsoen. Iñondik al ba'eben lekaretxetik aterateko asmon ebiren. Laguntalde andi bategaz, lekaretxean aurkeztu ta bere semea emoteko esan eutsen. Eŕoma'rantz urten zala esan eutsen eta araxe zuzendu ziran. Baña an be uts. Apuŕ bat lentxoago, bere Gopatza'ko Nagusia'ri laguntzen urten ebala esan eutsoenean, amoŕuz beterik, II Perderika'ren gudarostean egozan, semeai bideak zaindu eta Toma atrapau ta etxera erakurteko agindu eutsen. Bolonia'ra bidean joyazala, gudariak uste barik aurkeztu, eta Toma indaŕez artu ta zaldi gañean eroan eben. Amak gastelu baten zaintzeko agindu eban, Rocaseca'n. Une onetan asita Jaungoikua'ren deyari erantzuteko buŕuka gogoŕak egin beaŕean aurkitu zan.

Lenen, bere aŕeba Marote ta Todore'k leunsinkeriz eta onean, domekataŕ izateko asmoak kendu gura izan eutsoezan. Baña alpeŕik. Toma'k ixiŀean idaztiak eskuratuta, otoi egin eta ikasten astia emoten eban. Baña ondiño gogoŕagoak eldu yakozan. Bere anai biak, gudaritzatik biurtu ziranean, lekaide-gogoa kentzeko asmoz, gazitakeririk baltzenaz, emakume gaizto baten bitaŕtez lortu gura izan eben. Baña, gaste garbizaleak iŀinti bategaz, emakume gaiztoa auŕetik kendu eban. Garaitz onen ostean otoi egiten ziarduala, gotzonak bere gaŕia garbitasun-lokaŕiz inguratu eutsoela ames egin eban. Aŕezkero lizunkerizko zirikadarik ez eban egundo somau. Jauna'k bere zintsotasuna eskaŕ onegaz sasitu eban. Anayak aldendu ziran, eta Toma'k lokaŕi batetik jatsita gastelutik iges egin eban. Lenen, Napoles'ko lekaretxera joan zan, andik Eŕoma'ra eta gero Domekataŕen buru zanak, Paris'era eroan eban, bertan Alberta Andia Eritxon Deun, eta XI'n Pio'k aurtemin, Eleiza'ko Irakasle iragaŕi daben jakitun bakanare ardurapean ikasketak egiteko. Adimen sakon eta zoŕotza, gomutanen aŕigaŕi ta ikaszaletasun neuŕibakoaz, irakasle ta ikasleak aŕituta itxi zituan.

Itz gitxikoa zalako, ikasbideak, "idi mutua" gaitz izentzat ezaŕi-eutsoen. Alberta Andiak au jakin ebanean ikasleai esan eutsen: Zer dala-ta "idi mutua" deitzen dautsozue? Ba, neuk diñotzuet, "idi" oŕen oŕuak lurbira gustian entzungo dirala". Pilosopi ta Urtzizti edo Teolojian galendu zan, eta ogetabost urtedun, irakasle gustien lez gustien txaloak irabazi zituan. Alberta Andia'men iragarkia lasteŕ egiztu zan. Bere ospea urte gitxitan lurbira gustian zabaldu zan, itzaldi ta idazti sakonakaz, gustiak aŕituta. Ikasten asi auŕetik eta gai astunak azaltzeko beti otoi egiten eban. Otoizale-zalea zanez, bein otoi sutsuan konorgetuta lez egoala, Jauna'k begien auŕean eukon Kurutzetik itz egin eutson: "Toma, Nitzaz ederto idatzi dozu. Saritzat zer nai zenduke?" Eta Toma benetan deunak erantzun eutson: Nik, Zeu Jauna, beste saririk ez". Norbaitek uste izan lei, ixilean otoi eta ikasketak eginda, bare, bare bizia igaro ebala. Baña ez zan olan izan. Gizon sendoa zan gorputzez, eta gogoz sendoagoa agertu zan, egiaren aldez eta guzuŕen kaltez, kementsu ta eten barik bizi gustian ekin eutson, aldi atan eta geroko gizaldietan azalduko ziran guzuŕ gustiak biŕintzen. Ogeta saspi urtedun idazten asi ta, il auŕeko urterarte, zein baño zein idazti sakonagoak idatzi zituan. Miŀaka ta miŀaka ikasleak aŕituta antzuten eutsoen. Bitaŕtean idatzi zituan idazti bikañak, 35 idazti aundi betetan ditue. Bere idazti sakonen aŕtean, Summa Theoligica"'k argi berezia egiten dau. Saspi gizaldi igaro diran aŕen, idazti ori, gai oŕetzazko, irakasle ta ikasle gustien eskuetan dabil, eta ori Eleizaren aginduz.

Azkenez, X'n Gergori'n aginduz Lyon'go Eleiz-Batzaŕera yoyala, bidean gaizki gexotu ta Fossa Nova'ko lekaretxera eroan eben, eta alegin andiak egin eutsoezan aŕen gentzarik andienaz, deunen eriotzaz, ainbeste lanen saria artzeko 1274'n 49 urtedun il zan. Deun ospetsu eta yakitun aŕigaŕi au, XIII'n Lon Doipuruak, Ikastetxe katolikotaŕ gustien Zaindari autu eban.

MITARGA.

Claret Andoni Mirena

卐 卐

ZORUNDUNA

Auŕtengo otsaŀa-25'kaŕenetik geroz, Zorundun bat geyago dogu kistaŕok: Claret Andoni Mirena, gure Aba gurena. Zorundatze au aundikiro ospatu da Roma'n. ¡Gora gure Zorundun baŕija!

Zorundun au, ene irakuŕle on oŕek, obeto ezagun daikezuntzat, bere bixitzako jazokun eta izpaŕ jakingaŕi batzu aipatuko dautzudaz emen, pozaŕen irakuŕiko bide-dozuzala-ta.

卐 卐 卐

Andonitxu bost urteko umekondua zala, gabaz luzaro egon oi zan betiraunaz oldezten, geruago beraxek idatzi ebanetz. "Gaiztokijan "beti-beti-betiko" zoritxaŕa! Donokijan, baŕiz, "beti-beti-betiko" zorijona!" Aŕezkero, betirauna bere biztaldi gustiko oldozkixunik saŕijenetarikua ixan eban.

卐 卐 卐

Gastetan aragikerizko ziltzaldi laŕi-laŕija erazo eutson txeŕenak. Andoni mutiŀak gogoŕ-egin eutsan, otoi-ta-aŕen. Miren Ameagana, batez be, ustetsu joten eban; eta Ama eŕukijoŕ au burestun edeŕa eskutau ageŕtu yakon, eta onan itz-egin eutson: "Andoni, burestun au euretzat ixango dok, areriiua goŧu ba-dakikek". Gustiz goŧu, be, gure mutiŀak goiko Amearen laguntzaz. Aŕezkero, bere biztaldi osuan eleban aragikerizko ziltzapenik nabaŧu.

卐 卐 卐

Amaika anai-aŕebaetariko boskaŕena ixan zan Andoni; eta gurasuak gaste-gastetan ipiñi eben etxeko eungintzan lan-egiten. Bai gogoz ta ardura aundiz lan-egin, be, gure mutiŀak. Aŧeak beste langiŀien buru ipiñi ebanian, baŕiz, Andoni'k maŧeko erabiŀŧen ebazan beti; eta eurekin batera, lanian iñardubela, iru aguŕtza edo eŕosarijo esaten ebazan egunian-egunian: lenengua goxian, bigaŕena eberdijan, eta iluntzian irugaŕena.

JAZOKUNAK-ETA

Aŧeak, Andoni semia zan buru-argija ezagunik, Barcelona'ra bidaldu eban, eungintzako lanik gurenenak obeto ikasi legikezantzat. Ondo-be-ondo ikasi ebazan Andoni'k; eta berein eunolaetako jaubiak, aŕtu gura ixan eben, sari onak abinđurik.

Jaungoikua'k, baŕiz, bereganako deya egin eutson; eta Andoni'k, goi-deyari erantzun eta gixaŕteko galbidietatik iges-egiŧiaŕen, ludiko arazuak bertanbera laga ta Vich'era jo eban, jaupari ixateko ikaskixunak egiŧen. Antxe, 22 urtedun mutil azija ixanaŕen, mutikuen aŕtian ekin eutson laterea-ta ikasten.

卐 卐 卐

Jaupariŧu zanezkero, "Mosen" Claret—olantxe eretxoen Catalunya'n—jaupari onaren ardura ta atazarik bixijena Jauna goretsi ta geidiai on-egiŧia zan. Jaungoikua'k, ordez, laguntza bedegaŕa egiŧen eutson; baŧa, batzutan, gotzonak bidaldu, be.

Roma'ra bidez Marselle'n lotu zan bost egunetan, arako gaste leŕden ezaungia ixan eban lagun edozetarako.

Catalunya'n, Besos ibai urandija igaro biaŕ-ta, bertantxe ageŕtu yakon umekonduak aŕtu ta beste aldera eruan eban poliŧo. Jaunaren gotzonak ziran, baiki.

卐 卐 卐

Mataro'tik Barcelona'ra bidez, zoŕo betia soŕbaldean etoŕan gixon bat lagun egin yakon. Adizkidetu egin ziran-eta, gixonak, Barcelona'ra uŕeratzian, onan dirautso "Mosen" Claret'i: "¡Ai, ene zoritxaŕa! Zoŕuan dakaŕtan kebedaŕa (tabakua) saldu ta diru-apuŕtxu eskuratubaz etxekuai jaten emoteko asmoz natoŕ, baña, Barcelona'ra saŕtzerakuan kendu egingo dauste, ausa, ta ganera neu zigoŕpetu". Claret Abeak, eŕukiŧurik, zoŕua Barcelona'ra berak saŕtuko ebala esan eutsan gixonari. Esan eta egin.

Ia, zoŕuan zer dakaŕan, diŧautsoe uriko atezañak. Zoŕobete babaŕun dakaŕala; ba, erantzun gure jaupari gastiak. Begiŧu, ta zoŕua, egon be, babaŕunez beterik dagola ikusi dabe atezañak. Laguna aŕiŧuta eguan, erdi-poz, erdi-iŧun. Etxera eldu zanian, baŕiz, ¡aren pozoŕa!, babaŕuna barik kebedaŕa atara eutzun zoŕotik.

Zabala-Arana'taŕ Joseba.

Miren-Bijotz-Semiak.

Euzkel - Idazliai

卐

Uri-Buru-Batzaŕa'k aŕtu daben erabagija, ezta zijo-barik sortuba ixan, eŕijetakuak eurek eskatu dautselako baño. Izpaŕingi batek ezin jakin daike eŕijetan zer jazoten dan eta saŕiŧan gura eztoguna, be, argitaltzen dogu. Batzuk minduten ziran, beste batzuk asaŕatu, ostera. Olakorik jazo eztedin, ba, Uri-Buru-Batzaŕa'k erabagi au aŕtu eben.

Idazlientzat euretzat, be, bide onekua da. Oŕelan agintarijai eŕuba lepaldu leuskijelako. Beraz, ba, atzo idatzi gendubana, ezta alpeŕik idatzija.

EUZKADI izpaŕingijan argiŧalduko dan gustijak Uri - Buru - Batzaŕa'en ikuŕa biaŕ dau. Gaŕantzi andiko zijoak dira ori egiŧeko. Ezpedi iñor mindu. Alderdi baten izpaŕingijak beste onen beste egin daroe.

Geure elia ta geure Aberria

卐 卐

Arritokieta

V

Federico Mistral, Provenza'ko oleŕkari eŕikoi samuŕak, Katalunya'taŕai euren eŕiaren berbizkundien aldez lana egiten asi ziranean auxe esan zioten: "Jo ezazute beti zeuen ama izkerara, zeuen elera, ekin egiozute zeuen eliari, erderarik ez ezazute iñoiz erabili, eta azkatasuna berez-berez idoroko dezute".

Eta auxe da guk euzkeldunok egiten ez degun gauza. Gu, beti, euzkera alde batera utzi ta erderia dariogula gabiltza. ¡Ez abeŕtzale zintzoak ba'giñake! ¡Ez euzkera maite ba'gendu! Jakinduriaren liburuak dionez beintzat biotzak maite duana darabilgu aoan.

Eta bide au utzita beste bide batetik artu beaŕ degu, euzkerara jo beaŕ degu eŕderia bazteŕtuta, euzkera galtzen ba'degu galduak gera ta.

卐 卐 卐

Ez dakit ziuŕ nun irakuŕi nuan, egun abetan ezin biŀatu izan det, baña uste det, Aita Mir Josulagunen "El Milagro" izena duan liburu aundi batian irakuŕi nuala orain esango dizutetan edesti ikaragaŕi au.

Aita batek bein, odol beroan edo, bere semia erail zuan, baña semia bere oñetan ilda seŕaldo ikusi zuanean artu zuan estuasunean inpernuko etzayari deitu zion, biotz-biotzez, aŕen etoŕi zediŀa ta bere semia berpiztu zezayola.

Inpernuko etzaya etoŕi zan, eta ildako mutil gaztien gorputzean saŕtu ere bai. Eta bat batera ilda zegoan mutiŀa sutindu zan eta bizirik ba'zegoan bezelaxe ibiltzen azi zan. Guk bai dakigu baña, bizirik ez zegoala, ilda baizik, persona bat bizirik egoteko bere gorputzak eta bere "gogoak" alkaŕtuta egon beaŕ dutelako, eta mutil gazte aren gogoa, aitak erail zuaneaz batera Jaungoikuaren auŕera juan zan, eta Berak izentatutako lekuan zan.

Baña mutil gazteak bizirik zegoala zirudian, jaten zuan, lana egiten zuan, lo egiten zuan, eta il baño lenagotik egiten zituan gauza guztiak eta zeregin danak betetzen zituan bizirik ba'zegoan bezela. Istork ez zuan jakin ez igeŕi il zanik baña bera ezagutzen zuten danak esaten zuten egun batetik ara begirakunia aldatuta zeukala, begiratua ez zeukala len bezelakoa, eta bera izanik, beste persona bat zirudiela.

Nunbait, gure gogoaren izpilua aŕpegia izanik, eta aŕpegian begiak batez ere, gogoa aldatu zitzayonean, edo bere gogoaren ordez inpernuko etzaya bereganatu zitzayonean begirakunea aldatu zitzayon noski.

Ez naiz ziuŕ oroitzen zenbat egunetan ibili zan era onetara mutil gazte au, iru astean uzte det, beintzat, egun batean, era bat batera il eta beya jo zuan eta beya juaz batera bere gorputza dana ustelduta geratu zan, iru aste ayetan ilda egon bai zan bezelaxe. Aitak il zuan egunetik ordurarte luŕpean egon izan ba'zan bezela.

卐 卐 卐

Ara, neure uztez euzkotaŕoi gertatzen zaiguna ere auxe bera ete dan nago.

Geure Ama ilda gendukan, eta bere seme alaba danon aŕtean berpiztu nai izan degu eta emen gabiltza danok lanean batzuek andik beste batzuek emendik.

Len ilda zegoan Abeŕi ama, orain zutindu zaigu, ibili dabil, arin ibili ere, bizirik dagoala dirudi, baña ¡oi ori begiratu itzala! Ez da orain eun uŕte zuan bezelako begiratua. Gure Ama Euzkadi'k orain daukan begirakunea ez da berea.

Inpernuko etzaya baŕuan zuan gorputza ere bai zebilen, jaten zuan, lana egiten zuan, lo ere bai, baña il baño lenagotik ezagutzen zutenak, egun batetik begiratua aldatua zeukala esaten zuten, eta begirakune ura zer ete zan egon oi ziran.

(Daŕaike).

¿NOIZTIK?

卐 卐

Goikoetxea "Renovación Española,,'kuak, Bizkaya, Araba, Nabaŕa ta Gipuzkua bein be eztirala bat ixan diño, ta ori dala-ta España'k Euzkadi'ri eztautsala emon biaŕ araudirik.

Euzkadi, España baño zaŕagua dana, edozeñek dakijana da. baŕiz.

España, Euzkadi'ren ama dala esateko, gastia be gastia da. Eta ez España bakaŕik, Prantzija be alantxe da-ta: Euzkadi'ren onduan, ume-kondotxu bi.

Eta alan da gusti be, ume oŕeik. Euzkadi'ren guraso lez ageŕtu gura dira, eurak baño zaŕagua ta zentzundunagua dan gurasuari, nundik eta nora ibili biaŕ daben ikaskixuanak emoten auzaŕtuen dira-ta.

Goikoetxea'k diñuana be, gaztelaren abotik diñuana da; Araba iñoz be euzkotaŕakin baterakua eztala ixan.

¡A gixagaxuak! Oŕeik, españaŕok uste dabena, auxe baño ezta: ludija irasi zanaz batera, España irasi zala. Eta enparauko abeŕi gustijak, España'ren umiak dirala. Ilunpian bixi diranen antz aundijagorik, ortixik baño eztabe ixango.

Euzkotaŕon edestijan leŕorik be uleŕtuten ezpa-dabe. be, euren burubak jakintsutzat egingo dabez, eta "somos muy grandes nosotros", didaŕ egin.

Españaŕak esateko ezta askorik.

Oŕein esanak baña, axiak eruaten dauz, euren egiñenak be, axiak ekaŕten dauskuzalako.

"Somos grandes nosotros", eta Cuba cubataŕentzat laga biaŕ. Filipinas, filipinataŕentzat. Eta alan beste abeŕi asko be.

¡Eta ondiño laga biaŕ dabezanak!

Uŕengo laga biaŕ dabena, irakuŕle, Euzkadi ixango da.

Indaŕa ta Argija.

Uaŕa.—Uŕenguan idazten dozunian be, olantxe labuŕ idatzi; idazki labuŕak irakuŕi, ta obeto uleŕtuten dira-ta.

LEZAMA

GUZUŔA'RI BIDERA UŔTETAN.—Neure bijotza asko minđurik auŕkiŧuten da igazi dan asteko "Ekin,,'an Lezama'tik antzezkixunetzaz "Gare" E. A. B. (?) idazliak idazti dabenagaŧik. Berak, bere idazkijaren lenengo aldian diñuanez lenengoz "Ekin,,'en idazten dau, txalogaŕija da eŕijan euzkel-idazliak eukiŧia, eta asko atseginduten naz, baña bilduŕez nago eldu dautsazun ataletik euzkera eta uskurtza asko aldeztuko dozuzan, bada eztalako egijazuk diñozun dana.

¿Noz eta nok ikusi diŧuz geure Batzokijan antzeŕkixunak txadonan Gurutz-bide, txonitz, aguŕtza eta beste jayen bat ospatuten dagon aŕtian? Igazi dan iŀian egin doguzan antzezkixunak ¿ez dira ixan txadonako elizkixunak amaŧu ondoren? ¿Obena alda igande aŕatsaldeko elizkixunak amaŧu ondoren geure Batzokijan antzezkixunak egiŧia? ¿Obe ixango ete da gastiak elizkixunak amaŧu ondoren bitxabal egaletan gira ta bira ibiltia? ¿Guk daukagu eŕuba igande aŕatsaldetan txadonara notin gitxi elduten dalako? Ez, "Gare", ez, bakotxa bera eta gurazuak dira eŕudun, baña iñondik bere ez txadonako elizkixunak amaŧu ondoren Batzokijan antzezkixunak egiten dabezanena, eurok oben oŕetatik azke dira Goikuari ezkeŕak.

Antzezkixunak egin doguzan igande aŕatsaldetan nai daben gustijak ixan dira txadonan, eta asko dira toki bijetan egon diranak eta atsegiñez bijetatik etxera itxuli diranak, baña, "Gare" zu etzara egon toki bijetan, ez aldirik ixan ez'dozulako, ez'bada nai ixan ez'dozulako baño, eta zeure ixen-ordiaren ondoan E. A. B. ipiñi aŕen, bilduŕ naz beroŕegaz zer ikusi andirik dozunik.

Diñozu Zamudio ta Laŕabetzu'tik bere gaste taldiak etoŕi dirala—egija etoŕi ziran eta neure bijotzeko zorijon aguŕa eurai—eta oŕeik bere etzirala beŕogeikaroko elizkixunetara ixan. Begira, igande oŕetan geure Batzoki'ko atean bestian zabalik egon ziran txodanakuak bere, eta nai ixan baleben lenengo txadonara juan azke ixan ziran eurak nai ebiena egiteko.

Eta Zamudio ta Laŕabetzu'tik geure antzeŕki eta antzezlarijak goralduten idatzi dabenak gatik bere ¿zer esana dozu? ¡A, "Gare" eŕukaŕija! uste dot Lezama'ko Emakume Abeŕtzale-Batzakuak zugaz laguntasun gitxi ixango dabela.

Eta, ¿ez'letzake egoki ixango, zeuk geure Batzokijan "Lege-Zaŕa,,'tzaz zer bat azaldutia, guk egiŧen doguzan gauzak ez'badira Lege-zaŕak aginduten diŧuzanak ¿eta eztabaida onetan? ¿Ez ete dago emakume ori baño besterik...?

TXIŔI.

ZEANURI

EUZKEL-IXENA.— Zabala auzuneko Joseba Koldobika eta bere emastiak euki daben auŕtxubari Miren Karmele euzkel-ixen begikua, ugutzan, ipiñi dautse.

Ama eta aurtxua be osasuntsu aurkitzen diran ezkero, zorijonak guraso eta aŧa amabitxijari.

ERIJOTZA.—Lengo igande baten, eŕi onetako udal-gixon abeŕtzalea dogun Altzuaga'ko Uriaŕte'taŕ Peli'ren ama ilobiratuba ixan zan (G. B.). Sendi oŕen ain atsekabe gogoŕ oŕetan lagun gayakoz, eta irakuŕle, otoitxu bat, bere gogo-aldez, Goiko Jaunari egin dayogun.

ARTZAÑAK.— Euren ardi taldiakaz, irugaŕen aldiz mendijetatik uŕundu beaŕ ixan dabe. Batzuk baŕiz, ardi banakak Gorbei'ko eduŕaren azpijan auŕkitu eziñik itxi eta, uŕengo egun baten neuŕkin teŕdiko eduŕtzetik, euren bila aŕpeleko hijaŕen bat be egin eidabe.

Eŕi askotan gosea ugari dagola ta dei asko entzuten doguz, baña, eŕukaŕija da aurtengo negu gogoŕ au gure mendijetako artzañantako be.

EUZKO-ARAUDIJA.—Aspaldijan etxe baŕutik ixan dogun araudija, lengo astean atetaraño atara dauskube. Baña, luzaro baŕutik ixan dalako edo atia jagoteko ipiñirik dagozan txakuŕak be eztabe ezagutu, bada, aginkada gogoŕak jaurtiŧen ixan dabez, azur da gusti jateko lakoxeak, baña, Ugazabak, Agiŕe eta Landaburu aldun aŕgijaren makiŀak ikusirik apal-apalik abiratuta gelditu dira.

Gure gurarijaren auŕka, txakuŕ amuŕatuba legez ibili diran aldun ezagunak (tamalez) Araba eta Nabaŕa'tik urteniko Orial Andalucia'taŕa eta Bilbao'taŕ Estepan moŕoskua ziran. ¡Azkatasuna edo bapez! esaten dabe gixon oŕeik.

Aaa... txorixoak legez ipinteko baŕiz, lenengo txaŕijak legez: ate-buruban eskegiŧa ipiñi biaŕko doguz...

Orexa'k be belaŕija erakutsi dausku.

AŔEGI'TAŔ BAT.

Artua eta babia txikitutzeko makiñak;
Txomin Olano'k
Saltzen ditu, merke
Plaza de las Escuelas, 10 g'n - Donostia

Irakurri EUZKADI

EIZARA'KO SUIZKILLU (ESCOPETA) OLEA
L. LEGARISTI Y COMPAÑIA
SORALUZE (Placencia de las Armas) — GIPUZKOA